

Wnioski z konferencji

„Odnawialne źródła energii nowym wyzwaniem dla obszarów wiejskich w Polsce”

Opole, 22-23 października

1. Polskie rolnictwo jest dalekie od wykorzystania swojego potencjału energetycznego.
2. Rolnictwo odgrywać będzie istotną rolę w realizacji unijnych celów dotyczących odnawialnych źródeł energii w roku 2020. Rolnicy mogą nie tylko produkować biomasę rolniczą, ale również uczestniczyć w procesie jej przetwórstwa. Sektor OZE stwarza niebywałą okazję do włączenia rolników w proces przetwórstwa rolnego. Dzięki temu możliwe będzie ograniczenie dystansu dzielącego rolników polskich i rolników UE-15, którzy posiadają udziały w skupie i przetwórstwie rolnym.
3. W perspektywie do roku 2013 nie przewiduje się dodatkowego wsparcia finansowego dla inwestycji w odnawialne źródła energii z PROW 2007-2013. Jedyne dodatkowe środki finansowe pochodzą będą z Programu Odbudowy Gospodarki. W związku z tym, że podstawowym źródłem wsparcia rozwoju OZE pozostaną programy regionalne (Program Operacyjny „Infrastruktura i środowisko”), inwestycje w biogaz rolniczy należy traktować w sposób priorytetowy ze względu na wkład w rozwój energetyki rozproszonej.
4. W celu zwiększenia stopnia wykorzystania biomasy pochodzenia rolniczego do celów energetycznych konieczne jest zagwarantowanie jej odbioru przez sektor energetyczny oraz zapewnienie opłacalności jej produkcji, zwłaszcza w porównaniu do upraw na cele żywnościowe. Dla rozwoju produkcji biogazu rolniczego konieczne jest dodatkowo wprowadzenie stabilnej, wieloletniej polityki wsparcia obejmującej okres co najmniej 15-20 lat od momentu zakończenia inwestycji.
5. Stosowane w Niemczech i Czechach praktyki w zakresie odnawialnych źródeł energii, w tym biogazu są dla Polski doskonałym przykładem do naśladowania.
6. Wysokie koszty inwestycji i szereg wymogów prawnych, jakie muszą spełniać rolnicy/grupy producenckie powodują, że inwestycje w biogazownie rolnicze mogą być podejmowane przez rolników/grupy producenckie, ale we współpracy z potencjalnymi partnerami, tj. gminami, dostawcami technologii oraz podmiotami przetwórstwa rolnego np. gorzelniami, mleczarniami itp. Konieczne w związku z tym jest stworzenie programu wsparcia dla tego typu „partnerskich” inwestycji.
7. Ściek pofermentacyjny z biogazowni rolniczej powinien zostać zagospodarowany jako nawóz organiczny, przynosząc w ten sposób ekonomiczne (ograniczenie kosztów zakupu nawozów sztucznych) i środowiskowe (zapobieganie eutrofizacji zbiorników wodnych) korzyści dla rolnictwa.
8. Konieczna jest zmiana przepisów związanych z ochroną środowiska (poparta badaniami) pod kątem zagospodarowania osadów pościekowych jako surowca energetycznego (w tym również jako substratu do biogazowni rolniczych).
9. Ze względu na rosnące w polityce rolnej znaczenie zagadnień środowiskowych (w tym zmiany klimatyczne i redukcja emisji gazów cieplarnianych) uzasadnionym wydaje się również

wprowadzenie odpowiednich gratyfikacji dla biogazu rolniczego z tytułu jego pozytywnego wpływu na środowisko.

10. Oprócz stworzenia właściwych warunków prawnych i finansowych zachęcających do rozwoju produkcji biogazu rolniczego należy przeprowadzić ogólnokrajową kampanię informacyjno-promocyjną (na poziomie powiatów i gmin), która pozwoli na zniwelowanie istniejących obaw społecznych.

Uzasadnienie:

Ad. 1. Według szacunków Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi do celów energetycznych można przeznaczyć 2 mln ha użytków rolnych nie powodując zagrożenia dla rynku żywnościowego, a energia odnawialna pozyskiwana z biogazowni rolniczych (potencjał w wysokości 5-7 mld m³ biogazu) może stanowić bardzo ważne źródło energii odnawialnej na obszarach wiejskich. Brak opłacalności upraw energetycznych spowodował, że dotychczas nie zostały one w znaczącym stopniu wykorzystane do produkcji odnawialnych źródeł energii w Polsce (jedynie 440 tys. ha zagospodarowano na cele produkcji biokomponentów dla paliw płynnych).

Ad. 2. Realne jest zrealizowanie potrzeb sektora energetycznego, w tym również transportowego w roku 2020 na bazie dostaw biomasy rolniczej. Rola rolnictwa nie musi w tym procesie ograniczać się do produkcji surowców energetycznych. Sektor odnawialnych źródeł energii jest dziś jedynym, który umożliwia włączenie rolników w proces przetwórstwa rolnego.

Podkreślić należy, że tworzenie małych (o mocy do 1 MW) biogazowni rolniczych generować będzie wartość dodaną na obszarach wiejskich. Ich powstawaniu sprzyjać będzie zastosowanie wyższego wsparcia dla biogazowni o niższych mocach wytwórczych (<150 kW, <500 kW, <1 MW)¹. Za ich powstawaniem przemawia także fakt ograniczeń logistycznych biomasy.

Ad. 3. Przegląd Wspólnej Polityki Rolnej, jaki odbył się w listopadzie 2008 r. uznał odnawialne źródła energii za jedno z wyzwań Wspólnej Polityki Rolnej, a środki finansowe na realizację tego zadania będą pochodzić z modulacji. Ze względu na to, że Polska systemem modulacji będzie objęta dopiero od roku 2013, do roku 2012 w ramach WPR nie pozyskamy dodatkowych źródeł finansowania tego wyzwania. Istnieje również możliwość pozyskania dofinansowania do OZE z Programu Odbudowy Gospodarczej. W wielu krajach unijnych produkcja biogazu stanowi bowiem doskonałe rozwiązanie w czasie kryzysu gospodarczego. Podstawowe wsparcie finansowe odnawialnych źródeł energii do tego czasu pochodzić będzie głównie z programów regionalnych. W związku z tym, istnieje potrzeba traktowania biogazowni rolniczych jako inwestycji priorytetowych.

Ad. 4. Według symulacji dokonanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapotrzebowanie na biomasę pochodzenia rolniczego do celów energetycznych w roku 2014 wynosić będzie około 600 tys. ha. Szacuje się jednak, że pomimo istniejącego potencjału nie zostanie on wykorzystany ze względu na brak opłacalności uprawy roślin energetycznych. Objęcie produkcji biogazu tym samym systemem wsparcia, co pozostałe źródła odnawialne powoduje, że nie może on konkurować na rynku zielonej energii. Wysokie koszty inwestycji w produkcję biogazu oraz niższa w porównaniu do innych

---

¹ Zgodnie z programem gratyfikacji dla biogazowni rolniczych w Niemczech.

rodzajów bioenergii zainstalowana moc (do 1 MW) są dodatkowymi argumentami przemawiającymi za wprowadzeniem wieloletniej polityki wsparcia dla produkcji biogazu rolniczego.

Ad. 5. Podstawowe praktyki stosowane w Niemczech zapewniają stabilny rozwój produkcji biogazu. System wsparcia produkcji biogazu rolniczego oparty jest na:

- 20-letnim gwarantowanym okresie stosowania gratyfikacji dla biogazu rolniczego od zakończenia inwestycji;
- przyłączaniu w pierwszej kolejności do krajowych sieci energetycznych urządzeń służących do wytwarzania energii elektrycznej pochodzącej z OZE;
- zobowiązaniu zarządców sieci przesyłowych są do odbioru, przesyłu i dokonywania płatności za dostarczaną bioenergię w pierwszej kolejności.

Korzyści finansowe ze sprzedaży energii odnawialnej, gwarancja jej stałej ceny oraz ciągle wzrastający na nią popyt przyciągają w Niemczech wielu potencjalnych inwestorów, w tym w większości rolników. W rezultacie w Niemczech istnieje już 4078 biogazowni rolniczych, których łączna zainstalowana moc elektryczna wynosi 1513 MW.

Postępy w rozwoju sektora OZE widoczne są również w Czechach, gdzie funkcjonuje już prawie 40 biogazowni. Przyczynił się do tego krajowy system wsparcia produkcji biogazu rolniczego:

- gwarantowana na okres 15 lat cena sprzedaży energii elektrycznej powstałej z biogazu rolniczego (wyższa niż cena energii ze źródeł konwencjonalnych);
- kredyty preferencyjne (oprocentowanie w wysokości 6%) na inwestycje w biogazownie rolnicze;
- 40% (obecnie 30%) refundacji kosztów budowy biogazowni z PROW na lata 2007-2013;
- ulgi w podatkach lokalnych.

Ad. 6. Istniejące wymogi prawne i ekonomiczne stanowią istotną barierę dla rolników/grup producenckich podejmujących samodzielne inwestycje. Bez dodatkowego programu wsparcia obejmującego inwestycje „partnerskie” realizacja rządowego programu wsparcia dla biogazowni rolniczych w Polsce (2000 MW energii elektrycznej z biogazowni rolniczych w roku 2020) będzie zagrożona.

Ad. 7. Na podstawie przeprowadzonych badań z wykorzystaniem ścieku pofermentacyjnego jako nawozu organicznego wiąże się szereg korzyści. Po pierwsze, jest to szansa na obniżenie kosztów produkcji rolnej ze względu na mniejsze zapotrzebowanie na nawozy sztuczne. Po drugie, za takim wykorzystaniem ścieku pofermentacyjnego przemawia szereg korzyści środowiskowych:

- eliminacja odorów z nawozów naturalnych;
- zmniejszenie emisji metanu z nawozów naturalnych do atmosfery;
- zmniejszenie strat azotu do środowiska w procesie fermentacji nawozów naturalnych;
- zmniejszenie zapotrzebowania gospodarstwa rolnego na energię konwencjonalną;
- unieszkodliwienie (przynajmniej częściowe) patogenów i nasion/owoców chwastów

Budowa i rozwój odpowiednich instalacji do beztlenowych procesów fermentacyjnych czyli instalacji biogazowych pozwoli zahamować dalszą degradację gleb i klimatu.

Ad. 8. Osady ściekowe nie powinny być traktowane jako odpad, ale jako surowiec energetyczny. Pozwoli to zlikwidować rosnący problem osadów ściekowych. Powyższe praktyki są powszechnie stosowane w krajach unijnych.

Ad. 9. Dodatkowe gratyfikacje za korzyści środowiskowe z produkcji biogazu rolniczego stosowane są w Niemczech, gdzie wynagradza się za:

- utrzymanie czystości powietrza,
- utrzymanie krajobrazu,
- wykorzystanie gnojowicy jako substratu.

Ad. 10 Bez właściwej edukacji w tym zakresie nie uzyska się powszechnej akceptacji społecznej, przez co stanie się ona jedną z barier rozwoju produkcji biogazu w Polsce. Brak odpowiedniej kampanii społecznej spowoduje, że powtórzy się scenariusz podobny do tego jak w przypadku biopaliw płynnych w Polsce.